

Tekst: Albert F. van den Hout

Beeld: Multinok

De nok van de meeste rieten daken in Nederland wordt afgedekt met zogenoemde rietvorsten, dit zijn meestal dakpanrode of duifgrijze keramische halfronde nokpannen, die in de specie worden gelegd. Er zijn daarnaast koperen rietvorsten en sinds enige tijd ook rietvorsten van vezelversterkt polyester die in de traditionele kleuren verkrijgbaar zijn maar eveneens op aanvraag in meerdere RAL-kleuren.

Traditioneel uiterlijk met duurzame nokelementen

De nokafwerking van rieten daken is een afwerking waarbij de ruimte tussen het gebonden riet en de rietvorst wordt opgevuld met riet dat overlans op de laatst gebonden laag komt te liggen. De relatief smalle rietvorsten worden op de nok in de kalkspecie gelegd met tussenruimten van circa 20 mm. De voegen worden met specie gevuld en meestal met een 'hoge rug' gevuld. De ruimte tussen de rietvorsten is om enige werking mogelijk te maken. Deze nokafwerking functioneert redelijk tot goed, is zwaar en onderhoudsgevoelig. Vooral de kwaliteit van de specie is een voorwaarde voor de duurzaamheid.

Andere afwerking

Robbert Bouwknegt van het gelijknamige rietdekkersbedrijf uit Nijeveen heeft rond 2010 een nieuwe nokafwerking voor rieten daken ontwikkeld. De traditionele afwerking met een gevulde nok met keramische elementen in een kalkmortel gelegd stond hem tegen vanwege de arbeid die er mee gemoeid is en de weinig duurzame kwaliteit van deze afwerking.

"Er is altijd wat mee aan de hand, is het niet tijdens het aanbrengen dan is het wel in het gebruik, het is een oplossing die beter moet kunnen. De koperen nok is een oplossing die al veel duurzamer is maar ook aanzienlijk duurder en vanwege de uitstekende geleiding van koper gevoeliger voor inwendige condensatie. Mijn zoektocht naar een duurzame oplossing met een meer arbeidsvriendelijke en vrijwel weersonafhankelijke montage bracht me op een 2 meter lang polyester nokelement met het uiterlijk van meerdere rietvorsten: een multinok dus."

Toepassingscriteria

In de rietwereld is de laatste decennia veel veranderd, we zijn meer en meer onder rieten daken gaan wonen, onder het rieten dak moet boven verblijfsruimten aanvullend worden geïsoleerd, waardoor het vochtgedrag anders wordt en de vormen van rieten daken worden ingewikkelder. Een prefab nokelement is in dat kader gezien ook een ingrijpende wijziging. Bouwknegt geeft desgevraagd aan: "Een van de uitgangspunten was dat de nok er vrijwel hetzelfde uit moest blijven zien, met dezelfde kleur en het ritme van de voegen dat we kennen van de keramische rietvorsten."

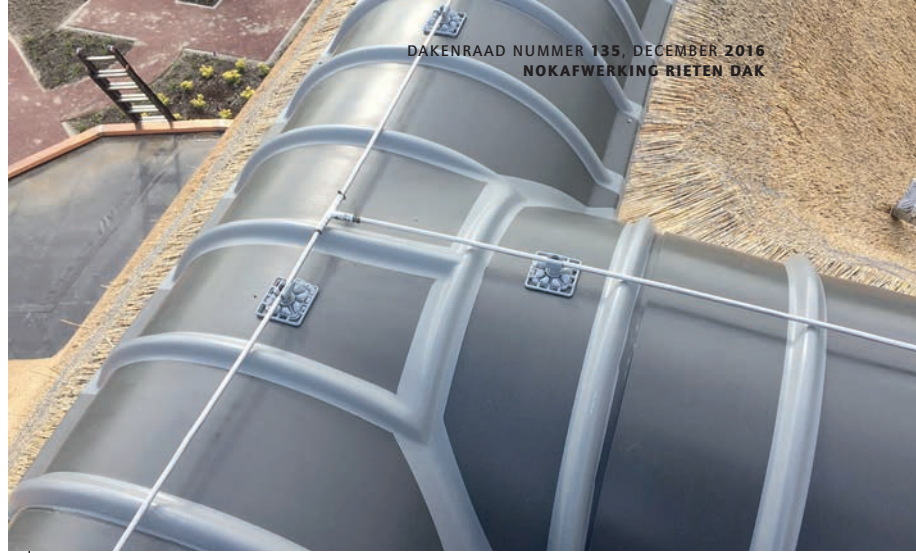
Dat is gelukt, het product slaat aan, jaarlijks leveren we nu ongeveer een kilometer aan nokelementen. Je moet het van afstand en van dichtbij bekijken. Een boerderij met een groot dak is iets anders dan een authentieke lage boerderij. Belangrijk is de opdrachtgever en bij voorkeur diens architect bij de keuze te betrekken, er zijn inmiddels zoveel voorbeelden, dat we kunnen spreken over een staalkaart aan toepassingsmogelijkheden."

Voordelen

De multinok-afwerking is een nokafwerking waarbij de 2 meter lange elementen worden geplaatst op

Nok aansluiting met onderlinge verbinding.

T-stuk in de nokafwerking

Pannenkoekenboerderij de Vennepier Lodge te Nieuw Vennepe.

©DE RIETDEKKER BV

Bevestiging aan de onderconstructie.

het riet dat tot in de nok doorloopt, precies zoals bij alle rieten daken gebruikelijk is. Het verschil zit in de ruimte tussen het riet en de vorst. Bij de multinok is deze ruimte niet opgevuld met riet en specie maar gewoon hol en open. Via het ingestoken riet kan deze nok zelfs ventileren. Bouwknecht: "Bij geïsoleerde kappen is het wel belangrijk dat de nokaansluiting luchtdicht en dampremmend is afgewerkt, een PUR-afdichting is daarvoor onvoldoende. We hebben vastgesteld dat er dan geen condensatieproblemen optreden. Er wordt geen specie gebruikt, dat is een groot voordeel want los van de

uitvoeringsperikelen is een specienok onderhoudsgevoelig omdat deze wisselend nat en droog wordt, vies wordt door algvorming en vervuiling en daardoor afbrokkelt. Een ander voordeel is dat de nokelementen net zoals het riet worden gebonden aan de onderconstructie."

Bevestiging nokelementen

De nokelementen sluiten op elkaar aan met een verjonging, in deze onderlinge aansluiting zit in het smallere onderliggende nokdeel van de aansluiting een waterkering in de vorm van een halfronde verdieping, waardoor het eventueel binnendringende water naar buiten wordt geleid. Bouwknecht: "Het goed uitleggen is belangrijk omdat het ritme van de 'voegen' intact moet blijven, dat betekent soms dat we meerdere elementen iets moeten inkorten. Dat inkorten doen we altijd met een slijpschijf, zagen of knippen leidt tot rafelige aansluitingen. Als de elementen op de juiste plek liggen, bevestigen we ze door in de aansluitflens met het dak gaatjes te boren om de twee 'nokken' (\pm 400 mm), waardoor we een rvs-binddraad met plaatschroef voeren net als bij een schroefdak. Het binden doen we met z'n tweeën, dat gaat gelijk op, waardoor de

elementen strak en recht komen te liggen. De elementen onderling worden met schroeven verbonden."

Hulpstukken

Naast de nokelementen die 2.100 mm lang zijn en een werkende lengte van 2 meter hebben, zijn er eindstukken met en zonder aansluitflens in twee uitvoeringen met voegen en zonder voegen (zogenoemde apekonten), T-stukken en haakse hoeken. Ook zijn er topgevel eindstukken en voor de aansluiting onder dakvensters zijn er platte panelementen met en zonder voegen. Voor daken met kunst of gemodificeerd riet zijn de nokelementen leverbaar in een kleiner formaat.

Ervaringen

De ervaringen zijn nog relatief kort. Bouwknecht: "We hebben geen klachten over de kleurechtheid. Of de elementen na 20 of 30 jaar opnieuw kunnen worden gebruikt is nog niet bekend. Ik verwacht dat bij groot onderhoud zoals opstoppen de nokelementen gewoon blijven zitten en dat bij een totale vernieuwing de elementen worden vervangen, ook als dat technisch niet nodig zal blijken te zijn."

